

REMISSVAR

Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförande av EU-lagstiftning på elmarknadsområdet samt för genomförandet av vissa delar av det omarbetade förnybardirektivet – dnr I2020/00602/E

Vi vill framföra följande synpunkter:

Övergripande

Lagstiftningen som röstats igenom på EU nivå och nu ska föras in i svensk lagstiftning är inte helt anpassad till strukturen på den svenska energimarknaden. Vissa delar är bra och tillför, men förslaget från EI innebär en betydande ökad byråkrati för nätbolagen och även EI. De mindre kommunala bolagen drabbas relativt hårt med ökad administration, förbud och kostnader vilket i slutändan kommer att föras över på kunden. Nätbolag reduceras möjligheten att fördela kostnader genom att sälja tjänster till annat än elnät samt att vara en drivkraft regionalt på de platser man finns utan att påföra administrativa lösningar med hjälp av exempelvis koncernstruktur. Resultatet torde inte gå i linje med kundens och regeringens vilja till sänkta nätkostnader. Förslaget borde ha arbetat hårdare för att finna en mer anpassad variant med tex undantag anpassade till den svenska marknaden. Ett förslag som bättre värnar om de mindre elnätsbolagen och dess kraft.

Det finns bra delar i förslaget som stärker kundens möjligheter och incitament baserad på dess behov. Men, inte alla delar av förslaget stärker en omställning i samhället till hållbar energi. Konsekvensutredningen på punkter är bristande. Kundens perspektiv nämns kort, men inget om att allt extra arbete de olika aktörerna drabbas av ska betalas av kunden. Det benämns kort att för finansiering bör myndigheten få ökat budget-anslag. Bolagen behöver även de finansiera merkostnaderna. Den aggregerade kostnads-intäktskalkylen saknas. Summeras alla uppskattningar blir det stora summor marknaden tyngs av. Vilken sida väger tyngst? Finns det en effektivitets-vinst i förslaget? Ökar förslaget omställningstakten i alla hörn av marknaden? Syftet med Ren energipaketet anges att det bland annat är att öka flexibiliteten och frigöra dess potential. Det finns en fundering om det avser att nya bolag ska frigöras. Nuvarande begränsas och regleras hårdare av förslagen.

Det är svårt att försöka skapa rörelser på en marknad via regleringar när intresset är lågt bland stora delar av kundkollektivet. Regleringar och ökade sådana hindrar i andra änden aktörer att på ett kreativt sätt hitta fram med lösningar till kunderna som får deras gillande. Ska vi styra till en ökad medvetenhet kring bra miljöval är ett alternativ att arbeta med differentierade elskatter baserade på hur elen framställts. Ett fungerande system finns redan idag för att styra marknaden bort från det oönskade. Det alternativet belyser inte rapporten på ett adekvat sätt.

Att nuvarande nätbolag ska koncentrera sin verksamhet till Elnät

Många elnätsbolag är kommunalägda samhällsnyttiga bolag vilka driver den lokala utvecklingen inom energiområdet. En utveckling till gagn för regionen de verkar inom och aggregerat för Sverige.

Bolagen bär ett vinstkrav men även ett samhällsansvar. Många är mindre och försöker använda befintliga resurser på ett optimalt sätt. Dimensionerande är ofta förmågan att bedriva jour och beredskapsverksamhet för att säkerställa att elnätet fungerar intakt. Bolagen är lokalt förankrade, uppskattade och har allt som oftast inte utmärkt sig för att ha de högsta elnätstaxorna. En förklaring till detta är att personalen använts till andra arbetsuppgifter än ren elnätsverksamhet. Sidoinkomster vilka adderar till samhällsnyttan och samtidigt bidrar till lägre elnätstaxor. En typisk sådan syssla är att ta hand om gatubelysningen i kommunen eller att sköta och samordna beredskapsresurser i form av reservelsaggregat i kommunen. Men det kan även vara att nyttja kompetensen för uppdrag inom kraftvärme eller vattenkraft. Lagförslaget att förbjuda elnätsbolag att utföra andra sysslor än riktade mot elnät medför en svårighet att fördela fasta kostnader vilket kommer att bidra till ett behov av ökade taxor för kundkollektivet. För bolag över en viss storlek, har det mindre betydelse, men för mindre bolag kommer lagförslaget om det vinner laga kraft innebära minskade möjligheter att fördela ut kostnader alternativt ökade administrativa kostnader. I förlängningen kommer det att spilla över på kunden. Ett förslag för att behålla styrkan i de kommunala bolagen kunde vara att införa ett undantag för bolag under exempelvis 100 000 kunder.

Medborgarenergigemenskaper.

Vi tolkar förslaget att MEG inte skapar möjlighet till nettodebitering i en form som medger att deltagarna undgår elskatt i likhet med det förslag som finns kring flerfamiljshus och gemensam mätpunkt. Att enbart undgå elhandlarnas marginaler torde inte vara en tillräcklig drivkraft. Genom att inte tillåta ägandet av distributionsnätet inom gemenskaper eller att anpassa lagstiftningen kring IKN i kombination med nuvarande utformning av skattelagstiftningen tas en stor drivkraft till att skapa gemenskaper bort. Vad förslaget till lagstiftning tillför är oklart. Kommer det ge möjligheter för att tillhandahålla miljömässiga, ekonomiska eller sociala fördelar för sina medlemmar, eller de lokala områden där man verkar? MEG i den form lagförslaget ger utrymme för, återfinns redan idag i liknande former på marknaden. Att tillåta MEG att äga eller hyra elnät skulle ge en större kraft till utveckling på området. Elnätsbolaget skulle även kunna vara förvaltare av nätet. Att öppna dörren medför dock ett behov av en justering i ellagen, vilket dock även skulle skapa möjlighet till att uppfylla att deltagare i ett IKN får valfriheten att välja elleverantör i enighet med det EU velat uppnå.

Krav på ökad administration

Många delar i lagförslagen verkar för en ökad administration mellan EI och nätbolagen vilket kommer att leda till att båda sidor måste tillföra mer administrativa resurser vilket leder till ökade avgifter för kundkollektivet. Det blir en ökad administrativ börda som slår igenom för de små nätbolagen. Ett exempel är kravet på att lämna in nätutvecklingsplaner till EI med jämna intervall. Ett annat är att EI ska lämna godkännande innan införandet och användandet av energilager som en systemkomponent i elnätet. Bättre är att ge elnätsbolaget möjlighet att agera inom lagen och EI har möjlighet att idka kontrollverksamhet.

En ökad byråkrati leder förutom till högre kostnader även till en bromsad utveckling och det är inte det vi behöver för anpassning av elnäten till förändrade produktion- och konsumtionsstrukturer.

Förbud mot ägandet av energilager

En systemansvarig för distributionssystem bör kunna äga ett energi lager för att arbeta med effektbegränsande åtgärder och kunna säkra ned mot systemansvarig för överföringssystem/överliggande nät. Precis som slutkunder kan. Det blir administrativt betungande och bromsar utvecklingen om det måste skötas av en tredje part. Med detta lagförbud hindras elnätsbolag delvis att delta och leda utvecklingen på det lokala planet. Att få till stånd ett undantag framstår som en administrativt tidsutdragen och betungande process som indirekt skapar ett hinder för utveckling. Alternativet är att det läggs över på annat koncernbolag. Oklart om målet för lagen blir uppfyllt genom detta agerande.

Känns inte rätt att förbjuda en aktör och samtidigt öppna upp marknaden för andra. De som kan marknaden och förutsättningarna bäst är systemansvariga för distributionssystemen. Redan dagens ellag förhindrar elnätsbolag att köpa och sälja el. Det kvarstår.

Att föreslå att fasa ut exempelvis energilagerutrustning innan livstiden är förbrukad och därigenom belasta kunderna med det enligt 5kap 7§. Känns inte optimalt med hänsyn till miljön eller ekonomin. Bara för att Elnätsbolag inte ska jobba med det. Det borde finnas bättre sätt att hantera frågan.

Införande av en tidsrymd för inkoppling av småskalig energiproduktion

Det är bra att det förs in en tidsfrist för nätbolag att koppla in småskalig elproduktion. Lagen anger idag skälig tid.

Inrapportera reparationstid

Underlag för information om leveranssäkerhet. "skyldighet att rapportera den tid att reparera en anläggning." Det är oklart med syftet med en ökad rapportering. EI styr redan idag för att minska avbrottstider med mål. Den beräknade nyttan ställt mot kostnader för nätbolagen finns inte belyst i EI:s rapport på ett adekvat sätt.

Att detaljstyra fakturor

På en avreglerad marknad känns det fundersamt om att det är rätt väg att vandra att utöka regleringen kring hur fakturor ska utformas.

Fjärrvärmelagen och förnybarhet

Fjärrvärmelagen. Bra att föra in krav på uppgifter om energiprestanda och andel förnyelsebar energi i systemet.

Aggregator

Aggregatorer har en viktig roll i framtida balanser i energisystemet. Bra att lagutrymme skapas. Säkerhetsaspekter är viktiga så att inte systembalansen inte risker att rubbas.

Flexibilitetstjänster

Införande av flexibilitetstjänster som medger en ökning av intäktsramen. Drivkraften för att få en ökad effektivitet i nätet är det som är det viktiga. Inte styra

vilka verktyg bolagen ska jobba med och hur. Framstår som byråkrati och reglering med ökade kostnader som följd.

Kravet på inrapportering av nätutvecklingsplaner

EI anger att det finns möjlighet enligt EU direktiv att undanta mindre nätföretag från kravet att ta fram nätutvecklingsplaner och överlämna dessa till EI enligt det format myndigheten anger. Kravet innebär en ökad administrativ börda för nätbolagen och EI vilket ej motiveras av en ökad effektivitet i nätet. Bättre att ge möjlighet att begära in uppgifter om uppenbara brister föreligger. Att jobba med utveckling av elnätet ingår i en nätägares arbetsuppgifter. Men värdet av att inhämta denna information och få nätbolagen att rapportera in allt underlag till EI är tveksamt ur slutkundens perspektiv.

Förbud inom laddinfrastruktur

De kommunalägda nätbolagen är samhällsnyttiga bolag och har i stor grad bidragit till att bygga upp den infrastruktur av elladdpunkter vi har idag. Trots bidraget vid investering som lämnats från statligt håll är lönsamheten i de allra flesta laddpunkterna, utanför de mest frekventerade stråken, ingen god affär idag. Sämre blir den med nätavgifter baserade på effekt. Att påföra förbud mot elnätsbolag att äga, drifta och även utveckla medför i förlängningen att utvecklingen bromsas i delar av landet.

Alternativt blir administrativt mer kostsamt när lösningar med nya koncernbolag behöver bildas för att kringgå lagen. Elnätsbolagen har en bra kontroll över var laddinfrastrukturen medger utbyggnad på det lokala planet kopplat mot de transportströmmar som sker lokalt. För att inte tappa kraften som finns i de kommunala energibolagen är det bättre att sätta en gräns att under exempelvis 50 000 kunder är det inget förbud, vilket på ett bättre sätt skulle främja att samhällsnyttiga bolag ges möjlighet att ta ansvar i energiomställningen på ett kostnadseffektivt sätt och att säkerställa fortsatt snabb utbyggnad. Det oftast i områden med lågt intresse för andra parter att etablera sig i ett tidigt skede som vi fortsatt befinner oss i. Direktivet medger undantag vilket EI:s förslag ej tagit med.

Förbud för elnät att äga energilagringssystem

Ägande av energilagringssystem. EI föreslår en byråkratisk process med godkännande av EI för att installera en nätkomponent som exempelvis ska jämna upp kortvariga högre effektuttag. Ett alternativ elnätsbolag kan välja för att hålla en lägre säkring och klara av efterfrågan av effekt över tid vilket är förenligt med nu gällande regelverk. Elnätsföretagen har bäst insyn och förståelse för vad som behöver för att undvika att gräva grövre kablar. Med införandet av förbud med dispens och en administrativ barriär bromsas utvecklingen kraftigt upp på ett område som knappt kommit igång. Att spela in en tredje aktör tar tid. Förmodligen har alla elnätsbolag dimensionerat med en överlagringsfaktor vid dimensionering av elnätet. Faktorer som kommer att förändras med elbilar och solcellers framfart. Med detta menas att om flertalet exempelvis hushåll i ett kvarter använder den fulla abonnerade säkringseffektensamtidigt blir det mest troligt svart för alla i kvarteret. För att lösa detta är effekt och energilagringsskapacitet en möjlig väg. Arbetet bör omgärdas av mindre byråkrati än förslaget anför.

Tidsfrist för elnätbolag för inkoppling av småskalig förnyelsebar produktion

Uppskattas att det sätts en tidsfrist på en månad för nätkoncessionsinnehavaren efter anmälan om anslutning av förnybar energi på högst 43.5 kW har skett tills de är inkopplat. Dagens regelverk, enligt skälig tid, är något som skapar irritation och bromsar utvecklingen.

Ändrat krav kring avgiftstaxa för nettoinmatning

Det är bra att effektabonnemanget föreslås bli gräns för när en avgift ska tas ut för inmatning till elnätet. Kravet på nettoanvändare tas bort. Mycket klokt. Dagens system med växlande soltimmar och förbrukningsmönster som förändras verkar inte för maximal användande av bra sollägen.

Beräkning av elskatt utifrån en gemensam punkt i flerfamiljsfastigheter

Förslaget att elskatten ska beräknas utifrån den gemensamma punkten i en fastighet med flera abonnenter välkomnas. Det hade även kunnat utvecklas till att inkludera gemensam mätning för fler hus. Det för att möjliggöra bättre användning av taken i exempelvis flerfamiljsbostäder utan att behöva gå via IKN eller likströmsnät. Förslaget kommer att stimulera till en ökad utbyggnad och energieffektivitet. Den merkostnad mätning innebär borde dock elnätbolaget ta ut av kunden/kunderna i flerfamiljsbostaden som begär ytterligare mätning. Det istället för att kundkollektivet som helhet ska ta kostnaden. En del frågetecken återstår för att förstå helheten i hur detta ska hanteras, men förslaget välkomnas. Egenproduktion kommer/kan komma att stundtals mata ut energi på elnätet utanför byggnad. Vilken är avtalsmotparten? Hur hanteras kontrolluppgifter för inmatad el? För mätvärden finns det även effekt, vilket elnätstaxan kan baseras på. Vid debitering utifrån effekt kommer mätpunkterna i abonnemangen inte överensstämna med den sammanlagrade effekten som kan avläsas i den gemensamma punkten.

Allmänt

Den avreglering av elmarknaden som gjordes 1996 hade ett gott syfte. Frågan är om man med ytterligare regler, lagar och förbud bidrar till en fortsatt avreglering. I lagstiftning och förslag från EI finns det två stora krafter. En kraft som verkar för ökad reglering av nuvarande marknadsstruktur och en kraft som verkar för att skapa en mer avreglerad marknad för nya aktörer för att locka fram den kreativitet som krävs. När avregleringen skedde avsåg det hela marknaden.

En del av förslagen kommer att leda till en förbättrad utbyggnadsprocess av förnyelsebar mikroproduktion. Vissa kvarstår att se vad det kommer att innebära och om det får någon betydelse alls.

Flertalet av lagförslagen kommer att medföra att EI behöver växa för att möta upp till de administrativa processer som föreslås införas. Men även elnätbolagen behöver växa administrativt med ökade kostnader för administration, mätvärdesinsamling och rapportering. För mindre bolag och dess kunder kan det bli kännbart. Att syna nyttan mot kostnaden i en större grad innan administrativa rutiner förs in och att avväga att föra in pålagor efter bolagens storlek skulle vara en nyttig övning.

IKN nät i exempelvis bostadsrättsföreningar torde strida mot artikel 16 om frivillighet och möjlighet att byta elleverantör. Trots det väljer EI i sitt förslag att inte förändra reglerna för IKN.

Det borde betyda att betydligt fler avsteg skulle kunna göras för att få en mer anpassad lagstiftning mot de svenska förhållandena.

Håkan Carefall
Koncernchef/VD
Sala-Heby Energi AB

Kjell-Ove Jacobsson
Plan- och utvecklingschef
Sala Kommun